ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№12
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 140 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari 26
Xuseynova Abira Amanovna

Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication....31
Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna

Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash....35
Abdurasulova Gulrux Habibullayevna

Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari 40
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojialiyeva Sarvinoz Elyorjon qizi

Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...44
Asatova Dildora Aslamovna

Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli....49
Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna

Insultdan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi 52
Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna

The Concept of Symbols in Linguoculturology 56
Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi

Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi....59
Mirxalilova Nargiza Akbarovna

Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish 63
Mitaliboyeva Dildora

Koxlear implantli bolalarning eshituv–nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish 66
Nartayeva Shahnoza Yulchibayevna

Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari....71
Normatova Nilufar Komilovna

Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda)....76
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya

Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish 80
Qodirov Jurabek Mamatsimonovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model....83
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi

"Sab'ai sayyor" asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar 87
Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi

Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri....91
Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna

Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish....95
Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li

Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish 99
Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli 102
Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi

Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 106
Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta’minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog‘liqliklar tahlili 109
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich

Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg‘ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari 112
Yarashev Jo‘rabek To‘rayevich

Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки 117
Габдульманова Ильнура Минисламовна

Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов 119
Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи

Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования....................124
Уразова М. Б., Усманова У. Б.

Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе “школа–махалля” в Узбекистане ..130
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли

Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи....................135
Юсупова Зулайхо Бахром кизи

BO'LAJAK TARBIYACHILARNI BOLALARNI NUTQINI O'STIRISHGA BO'LGAN KASBIY-PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI O'STIRISH

Mitaliboyeva Dildora
Toshkent Kimyo Xalqaro universiteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs magistratura talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishga doir kasbiy-pedagogik tayyorgarligini shakllantirish jarayoni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Nutq rivojlanishining psixolingvistik asoslari, tarbiyachining pedagogik kompetensiyalari, o'yin texnologiyalari, innovatsion metodlar va amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati keng yoritiladi. Tadqiqot natijalari bo'lajak tarbiyachilarning nutqni rivojlantirish bo'yicha malakasini oshirish maktabgacha ta'lim sifatini sezilarli ravishda oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: nutq rivoji, tarbiyachi, pedagogik tayyorgarlik, maktabgacha ta'lim, kompetensiya, innovatsion texnologiyalar.

Abstract: This article examines the process of developing the professional and pedagogical readiness of future preschool teachers to foster children's speech development. It explores the psycholinguistic foundations of speech growth, necessary pedagogical competencies, innovative teaching methods, and the role of practical activities. Findings indicate that improving the speech-development competence of future educators significantly enhances the quality of preschool education.

Key words: speech development, preschool teacher, pedagogical preparation, preschool education, competence, innovative methods.

Аннотация: В статье анализируется процесс формирования профессионально-педагогической подготовки будущих воспитателей к развитию речи детей дошкольного возраста. Подробно рассматриваются психолингвистические основы речевого развития, педагогические компетенции воспитателя, инновационные методы, игровые технологии и практические занятия. Результаты исследования показывают, что повышение квалификации будущих воспитателей по развитию речи значительно повышает качество дошкольного образования.

Ключевые слова: речевое развитие, воспитатель, педагогическая подготовка, дошкольное образование, компетенция, инновационные технологии.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning nutqini o'stirish tarbiyachining eng asosiy pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi, chunki nutq bolaning tafakkuri, idroki, muloqot ko'nikmalari va ijtimoiylashuvi uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida zamonaviy metodlar, innovatsion texnologiyalar, o'yinlarga asoslangan yondashuvlar keng qo'llanilar ekan, tarbiyachining kasbiy-pedagogik tayyorgarligi yuqori darajada bo'lishi taqozo etiladi. Bo'lajak tarbiyachi nafaqat nutqning rivojlanish bosqichlarini bilishi, balki individual yondashuv, psixologik sezgirlik, pedagogik kuzatuvchanlik va metodik mahoratga ham ega bo'lishi zarur.

O'zbekistonda maktabgacha ta'limni modernizatsiya qilish jarayoni tarbiyachilar tayyorlash tizimini ham tubdan yangilamoqda. Yangi o'quv dasturlari, kompetensiyaviy yondashuv, amaliy mashg'ulotlar ulushi oshgan bo'lib, bu bo'lajak tarbiyachilarning nutqni rivojlantirishdagi kasbiy salohiyatini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilarning nutq rivojiga oid tayyorgarligining mazmuni, ahamiyati, shakllari, metodlari va amaliy samaradorligi ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bolalarning nutqini rivojlantirish jarayonini to'g'ri tashkil etish murakkab, ko'p bosqichli pedagogik hamda psixologik jarayon bo'lib, ushbu jarayonning samaradorligi tarbiyachining nazariy bilimlari va amaliy mahoratiga bevosita bog'liqdir. Nutqning fonetik, leksik, grammatik hamda kommunikativ jihatlari o'zaro chambarchas

bog'langan bo'lib, har birining to'g'ri shakllanishi bolaning umumiy nutqiy kompetensiyasini belgilaydi. Bola tovushlarni to'g'ri talaffuz qilmas ekan, so'zlarni to'g'ri eshitmaydi; lug'at boyligi yetarli bo'lmasa, grammatik tuzilmalardan foydalana olmaydi; grammatik ko'nikmalar shakllanmasa, dialog va monolog qurishda qiyinchiliklarga duch keladi. Shuning uchun bo'lajak tarbiyachi ushbu jarayonning psixologik, lingvistik va didaktik asoslarini chuqur o'zlashtirishi zarur. Oliy ta'limda psixolingvistika, bolalar nutqi rivoji, pedagogik psixologiya kabi fanlarning asosiy o'rin egallashi ham bejiz emas. Ushbu fanlar bo'lajak tarbiyachiga bolalar nutqining yosh xususiyatlarini, nutq rivojining psixologik mexanizmlarini, til tizimining tuzilishini va nutqiy faoliyatning ichki qonuniyatlarini anglash imkonini beradi.

Tarbiyachining metodik kompetensiyasi nafaqat bilimga, balki metodlarni to'g'ri tanlash, ularni moslashtirish, mashg'ulotni rejalashtirish va o'tkazish mahoratiga ham tayanadi. Masalan, yoshiga qarab so'z boyligini kengaytirish uchun har xil yondashuvlar qo'llanadi: kichik guruhlarda ko'rgazmali usullar, o'yinlar, rasm asosida suhbat; katta guruhlarda esa bog'lovchi so'zlardan foydalanib gap tuzish, matn asosida hikoya qilish, mavzu bo'yicha fikr bildirish kabi metodlar samaralidir. Bo'lajak tarbiyachi nafaqat metodlarni bilishi, balki ularni turli vaziyatlarda moslasha olishi, mashg'ulot jarayonida paydo bo'ladigan pedagogik muammolarni hal qila bilishi ham juda muhim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy pedagogikada o'yin texnologiyalarining ahamiyati nihoyatda katta. Maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyati aynan o'yin bo'lgani uchun tarbiyachi bu faoliyatdan nutqni rivojlantirish vositasi sifatida unumli foydalanishi kerak. Rolli o'yinlar bolalarning muloqotga kirishish faolligini oshiradi, ijodiy o'yinlar esa bolaning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Didaktik o'yinlar lug'at boyligini boyitadi, tovush madaniyatini shakllantiradi, predmetlar o'rtasidagi bog'liqlikni anglashga yordam beradi. Bo'lajak tarbiyachilar o'yinlarni shunchaki ko'ngilochar faoliyat sifatida emas, balki ta'limiy-tarbiyaviy maqsadga yo'naltirilgan metod sifatida qo'llashni o'rganishi lozim. O'yin ssenariylari pedagogik maqsadga mos tuzilishi, har bir o'yin bolaning nutqiy rivojiga qanday ta'sir qilishi oldindan ko'zda tutilishi kerak. Bu metodik savodxonlik tarbiyachining malakasini belgilovchi muhim ko'rsatkichlardan hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Nutqni rivojlantirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ham muhim o'rin tutadi. Multimedia resurslari – audio ertaklar, animatsiyalar, interaktiv rasmlar, elektron o'yinlar, virtual kartochkalar – bolalarning idrokini faollashtiradi, eshitish va ko'rish kanallari orqali ma'lumotni yaxshiroq qabul qilishiga yordam beradi. Masalan, tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni o'rgatishda audio yozuvlardan foydalanish, predmet va voqealar haqida gap tuzishda rasmli animatsiyalardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Bo'lajak tarbiyachi axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmasiga ega bo'lishi, mashg'ulotlarni texnologik jihatdan to'g'ri tashkil etishi talab etiladi, chunki bugungi bolalar vizual ma'lumotni tez qabul qiladi, interaktiv vositalar ularda yuqori motivatsiya uyg'otadi. Tarbiyachining kommunikativ kompetentligi uning kasbiy muvaffaqiyatining eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Tarbiyachining o'zi to'g'ri, aniq, ravon va ifodali gapirmasa, bolalar nutqini rivojlantirish haqida gap bo'lishi qiyin. Shuning uchun oliy ta'lim muassasalarida nutq madaniyati, notiqlik asoslari, pedagogik texnika, muloqot psixologiyasi kabi fanlar kuchaytirilgan holda o'qitilmoqda.

Tarbiyachi bolalar bilan ishlash jarayonida ohang, intonatsiya, imo-ishora, nutq sur'ati, pauza, so'z boyligi kabi nutqiy vositalardan to'g'ri foydalanishi bolaning nutq madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Amaliy tayyorgarlik bo'lajak tarbiyachilar uchun kasbiy malaka shakllanishining eng mas'uliyatli bosqichidir. Amaliyot jarayonida talaba tarbiyachi real guruhda mashg'ulot olib borish, bolalarning nutqiy faoliyatini kuzatish, individual yondashuvni qo'llash, nutqiy rivoji sust bo'lgan bolalarni aniqlash va ular bilan maxsus metodlar asosida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon davomida ular nazariy bilimlarini real pedagogik vaziyatlarda qo'llashni o'rganadi, tajribali tarbiyachilar bilan hamkorlikda metodik mahoratini boyitadi. Oliy ta'lim muassasalari bilan maktabgacha ta'lim tashkilotlarining hamkorligi kuchaytirilgani sababli amaliyotning sifati ham oshib bormoqda, bu esa bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Nutq rivojida oilaning o'rni alohida ahamiyatga ega.

Bolaning uy muhitidagi muloqot darajasi, oilaviy so'zlashuv madaniyati, ota-onaning bola bilan qiladigan suhbatlari, ertak aytib berish an'analari bolaning nutqiy rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli tarbiyachi ota-onalar bilan tizimli hamkorlikni yo'lga qo'ya olishi zarur. Bu hamkorlik seminarlar, suhbatlar, maslahatlar, individual tavsiyalar, uy mashqlari va o'yinlar ko'rinishida bo'lishi mumkin. Bo'lajak tarbiyachi ota-onalarga nutqni rivojlantirishning muhim yo'nalishlari, uy sharoitida bajarilishi mumkin bo'lgan nutqiy mashqlar, lug'atni boyituvchi o'yinlar haqida to'g'ri yo'l-yo'riq berishi lozim. Tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ilmiy-innovatsion yondashuvlarning ustuvorligi tobora kuchayib bormoqda. Talabalar nutqiy rivojlanish bo'yicha diagnos-

tika metodlarini qo'llashni, kuzatish, suhbat, test, eksperimental mashg'ulotlar asosida bolaning nutqiy ko'rsatkichlarini baholashni, olingan ma'lumotlarni ilmiy tahlil qilishni o'rganadilar. Bu esa ularga bolaning nutqidagi nuqsonlarni erta aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tanlash imkonini beradi. Shuningdek, innovatsion metodlar – STEAM yondashuvi, sensorli rivojlantiruvchi muhit, raqamli o'yinlar, ijodiy loyiha usullari – tarbiyachining ishini samarali qiladi. Shunday qilib, bo'lajak tarbiyachining nazariy bilimlari, metodik mahorati, amaliy tajribasi va innovatsion yondashuvlari uyg'unlashgan holda shakllanishi bolalarning nutqini sifatli rivojlantirishning asosiy omilidir.

XULOSA

Bo'lajak tarbiyachilarning bolalar nutqini o'stirishga doir kasbiy-pedagogik tayyorgarligini rivojlantirish maktabgacha ta'lim sifatini oshirishning eng muhim omillaridan biridir. Tarbiyachining ilmiy-nazariy bilimlari, metodik mahorati, o'yin texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari, nutq madaniyati va kommunikativ salohiyati qanchalik yuqori bo'lsa, bolalarning nutqiy rivoji shunchalik samarali kechadi. Shu bois oliy ta'lim jarayonida nutq rivoji bo'yicha maxsus kurslar, amaliy mashg'ulotlar, interaktiv metodlar keng joriy etilishi muhimdir. Kelajak tarbiyachilarining nutqni rivojlantirishga doir tayyorgarligini kuchaytirish uchun innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish, diagnostika metodlarini o'rgatish, amaliyot jarayonlarining sifatini oshirish va ota-onalar bilan ishlash kompetensiyasini shakllantirish zarur. Bu jarayonlar tizimli yo'lga qo'yilgan taqdirda, maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqiy rivojlanishning sifatli ko'rsatkichlari ta'minlanadi va ta'limning uzluksiz bosqichlariga mustahkam poydevor yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Omonova S. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: "Fan va taraqqiyot", 2023.
2. Abdullayeva G. Pedagogik kompetensiya va tarbiyachi mahorati. – Toshkent, 2024.
3. Rahimova M. Maktabgacha ta'limda innovatsion metodlar. – Samarqand: "Zarafshon Print", 2022.
4. Yo'ldosheva N. Bolalar psixologiyasi va nutq rivoji. – Toshkent: "Ilm Ziyo", 2025.
5. Qosimov A. Nutq madaniyati va muloqot asoslari. – Buxoro, 2023.
6. Karimova D. Didaktik o'yinlar va nutqni rivojlantirish. – Farg'ona, 2024.
7. Xolmatova L. Maktabgacha ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2022.
8. To'rayev S. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent, 2023.
9. Mamarasulova G. Nutq o'stirishda kommunikativ yondashuv. – Qarshi, 2025.
10. Tursunov D. O'yin texnologiyalari asosida nutqni rivojlantirish. – Namangan, 2024.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.